

פרשת בא

נושא השבוע: פסח מצרים ופסח דורות

נושא השבוע

בתוך פרשת מכות מצרים, בסיפור על מכת בכורות שולבה מצוות **זבח פסח**. את המצווה קיימו ביום הארבעה עשר לחודש והיא כללה שחיטה של **שה אחד** לכל בית אב שאותו נצטוו לאכול רק עד הבקר, ואת הנותר לשרוף. עוד נצטוו לאכול את הבשר **בחיפזון** ואת הדם לתת על המזוזות ועל המשקוף. לסימן לה' לא להכות את הבכורות באותו בית.

כמו הפסח במצרים הצטוו בני ישראל להמשיך במסורת: "וְהָיָה הַיּוֹם הַזֶּה לְכֶם לְזָכְרוֹן וְחֻמָּתָם אֹתוֹ חַג לַה' לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם תִּחְגְּלוּ" (שמות י"ב 14) ובסיפור היציאה ממצרים מופיעות שוב הנחיות לגבי "**פסח דורות**", אין צורך להזות את הדם על המשקוף ומזוזות הבית, והוא אינו נאכל בחיפזון.

המטרה של **קורבן הפסח** היא אם כן העברת הזיכרון מדור לדור. קורבן הפסח הוא מקורו של **הטקס** המשפחתי החגיגי של ליל הסדר. לאחר חורבן בית המקדש חדלו להקריב קורבנות ו**זכר** לקורבן הפסח נוהגים לומר תפילה מיוחדת: סדר קורבן הפסח. עוד נוהגים לזכר הקרבן **להניח זרוע** בקערת הסדר.

מה בפרשה

- **מכת ארבה ומכת חושך.**
- **מצוות הפסח ומכת בכורות** – ה' מצווה לקחת שה ולשחוט אותו ביום הארבעה עשר לחודש בין הערביים, לסמן את פתחי הבתים של בני ישראל בדמו ולאוכלו בליל חמישה עשר. באותו לילה יכה ה' את כל בכורי מצרים.
- **זבח הפסח ומצוות אכילת מצה** – את היום ההוא יחוגו בני ישראל בכל הדורות ויעשו חג שבעת ימים אשר בהם לא יאכל ולא ימצא חמץ.
- **יציאת מצרים** – ו"השאלת" כלים יקרים ובגדים מהמצרים.
- **מצוות שנקבעו לדורות לזכר יציאת מצרים** - דיני קרבן הפסח לדורותיו, דיני הקדשת בכור ו"פסח דורות" – מצוות הגדת מצרים לדורות.

פרשנות

פירוש המושג "**פסח**" שנוי במחלוקת עוד מימים קדומים. אצל חז"ל ובעקבותיהם אצל הפרשנים משתקפות שתי מסורות בסיסיות: לפי פירוש אחד המושג פסח מתפרש במובן של הגנה, **חמלה**, וזאת עפ"י הפסוק "**כַּצְפָּרִים עֲפֹת כֶּן יִגֹּן ה'** צְבָאוֹת עַל יְרוּשָׁלַם גְּנוֹן וְהַצִּיל פְּסוּחַ וְהַמְלִיט" (ישעיהו ל"א 5) הפועל פס"ח מופיע עם שלושה פעלים נרדפים גנין, הצ"ל מלי"ט, ונראה שכולם לקוחים מאותו תחום. מסורת אחרת מפרשת פס"ח במובן של **דל"ג**, כמו "**פוסחים** על שתי הסעיפים". פירוש זה היה נפוץ ביותר בימי הביניים והוא מקור שמו של החג באנגלית - Passover.

נקודה לדיון:

- כאשר אתם חושבים על פסח, לאיזו מהמשמעויות של שמו אתם מתחברים יותר?

מ ד ר ש

מדרש זה מתבסס על ההנחה כי ה' היה **פיסית** במצרים ו**שם** דיבר עם משה ואהרן, הנחה זו נובעת מפירוש הפסוק "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם" (שמות י"ב 1). והבנה כי המילים "בארץ מצרים" מגדירות את **מקום השיחה** ולא רק את מקום הימצאותם של משה ואהרן. בהתבסס על הנחה זו מנסה המדרש להסביר, באמצעות המשל, מדוע הטריח ה' את עצמו לרדת למצרים.

כדי להבהיר את פירוש **המשל** ניתן לערוך טבלה של משל מול נמשל: ה' – אדון, **האדם** – ישראל, **ההבטחה** – בברית בין הבתרים, **העבד** – משה ואהרן וה**כולא** – פרעה.

השאלה העיקרית הנותרת פתוחה במדרש זה היא: **מה אכפת לכולא** – לפרעה – מי הוא הבא לשחרר? האם מעניינת אותו ההבטחה? – המדרש לא עונה על שאלה זו ומוותר לנו הקוראים להרהר בה.

נושאים לדיון:

- מדוע באמת חשוב לכולא מי בא לשחרר? האם להבטחה יש משמעות בעיניו? תשובה אפשרית טמונה בעובדה כי לאדון יש יותר סמכות. בדומה לכך, גם כאשר המדינה רוצה לדון בעניין שחרור שבויים, בתחילה היא שולחת שליח, ואם זה לא עוזר מנסים ליצור מגעים בדרגים גבוהים יותר, כי יותר קל להגיד לא לשליח זוטר, וכן שליח בדרגה גבוהה יותר הוא בעל השפעה רבה יותר, אולי כי הנמען אליו מגיע השליח, מרגיש שמתייחסים אליו יותר "ברצינות" וכך הוא נוח יותר במשא ומתן.
- ניתן להזמין את התלמידים להמחזיז את הסיפור, תוך כדי ההמחזה ניתן "לשלוח" שליחים בדרגים שונים ולהביא לידי ביטוי את הרעיון המרכזי.

ה ע ו ר

השיר הנבחר לפרשה זו הוא **ההמנון הלאומי** של מדינת ישראל, "**התקווה**". שיר המסמל את התנועה הציונית ואת מדינת ישראל כבית לאומי ליהודים, שהיא אולי השלב הסופי והאחרון בהפיכתו של עם ישראל ל**עם** "רגיל". מילות ההמנון משלבות בתוכן את **הכמיהה והתקווה** של העם היהודי לאורך השנים למדינה חופשית לבניו. עצם אזכור העבר מעיד על כך שהשאיפה לשיבה ל**ארץ ישראל** היא חלק בלתי נפרד מהמסורת של העם, ואינה אלמנט חדש בקורות העם.

ניתן לשאול מתי מושר ההמנון (בטקסים לאומיים ועוד), ולהבהיר כי שירתו מבטאת

מחוייבות וקשר בין הפרט למדינה, ובין אוסף הפרטים לציבוריות הישראלית.

